

Barn som vekker bekymring

Barnehagelæreres bekymring for barns omsorgssituasjon

Linda Sleire Opdal

Kandidatnummer: 1110

Bacheloroppgave

BNBAC3900

Trondheim, Mai 2020

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING MED PROBLEMSTILLING	3
1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA.....	3
1.2 PROBLEMSTILLINGEN.....	3
1.3 OPPGAVENS OPPBYGNING.....	3
1.4 BEGREPSAVKLARING.....	4
2. TEORI	4
2.1 OMSORG.....	4
2.1.1 <i>Bekymring</i>	4
2.1.2 <i>Omsorgssvikt</i>	6
2.2 SAMARBEID.....	7
2.2.1 <i>Foreldresamarbeid</i>	7
2.2.2 <i>Internt samarbeid</i>	8
2.2.3 <i>Eksternt samarbeid</i>	9
3. METODE	10
3.1 VALG AV METODE.....	10
3.2 STRATEGISK UTVALG.....	10
3.3 PLANLEGGING AV DATASAMLING OG ADGANG TIL FELTEN.....	11
3.4 BESKRIVELSE AV GJENNOMFØRING.....	11
3.5 ANALYSEARBEID.....	13
3.6 METODEKRITIKK.....	14
3.6.1 <i>Pålitelighet</i>	14
3.6.2 <i>Troverdighet</i>	14
3.7 ETISKE BETRAKTNINGER.....	15
4. PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING	16
4.1 OMSORG.....	16
4.1.1 <i>Magefølelse</i>	17
4.1.2 <i>Bekymring</i>	18
4.1.3 <i>Omsorgssvikt</i>	20
4.2 SAMARBEID.....	22
4.2.1 <i>Foreldresamarbeid</i>	22
4.2.2 <i>Internt samarbeid</i>	24
4.2.3 <i>Eksternt samarbeid</i>	25
5. AVSLUTNING	27
6. REFERANSELISTE	29
7. VEDLEGG	31
7.2 VEDLEGG 1.....	31
7.3 VEDLEGG 2.....	33

1. Innledning med problemstilling

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Alle barn har det ikke bra hjemme. Jeg har minner fra egen barndom hvor jeg som barn opplevde at enkelte barn hadde det annerledes hjemme enn oss andre barna. Som barn fikk jeg inntrykk av at alle visste om det, også voksne. Det var synd på disse barna husker jeg at jeg opplevde som en feller tanke. Det gjorde inntrykk på meg som barn, og har fulgt meg siden.

Jeg har gjennom hele studietiden ved barnehagelærerutdanningen hatt et ekstra engasjement for temaet barn i risiko, og endte med å velge bekymring for barns omsorgssituasjon som tema for min bacheloroppgave. Barn har rett til omsorg og beskyttelse, beskyttelse mot svikt i omsorgen og alle former for vold og overgrep står det nedfelt i barnekonvensjonen forankret i menneskerettighetene (FNs konvensjon om barns rettigheter, artikkel 3, 2003). Barnehagen skal bygge på verdigrunnet fastsatt i barnehageloven og internasjonale konvensjoner Norge har sluttet seg til, slik som barnekonvensjonen. Dette verdigrunnet skal gjenspeiles i barnehagens daglige arbeid og aktiviteter, barnehagen skal møte barns individuelle behov for omsorg, trygghet og tilhørighet, samt fremme livsmestring, likestilling og helse (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.10).

I vårt samfunn går omtrent alle barn mellom 1-5 år i barnehagen. Tall fra statistisk sentralbyrå viser at pr. 13.mars 2020 går 92,2% av alle barn i alderen 1-5 år i barnehage i Norge (SSB, 2020). Barnehageansatte er i daglig kontakt med barn og familier, jobber tett sammen med foreldrene om den daglige omsorgen for barnet og har dermed en unik mulighet til å oppdage og avverge omsorgssvikt.

1.2 Problemstillingen

Min problemstilling er følgende:

«Hvilke erfaringer har barnehagelærere med barn som vekker bekymring?»

1.3 Oppgavens oppbygning

Jeg har nå presentert oppgavens tema og problemstilling. Videre i denne oppgaven, i kapittel to, tar jeg for meg relevant teori knyttet til problemstillingen min i, kapittel tre redegjør for metode og kapittel fire presenterer jeg funnene mine, samt drøfter de i lys av teorien. Til slutt i kapittel fem oppsummerer jeg studien min.

1.4 Begrepsavklaring

I oppgaven benytter jeg ordet «foreldre» om de voksne som har ansvar for barnet i hjemmet. «Omsorgssvikt» blir benyttet for å omtale alle former for skadelig barneomsorg; omsorgssvikt, vold og mishandling, utnyttelse og seksuelle overgrep. I funn og drøftingskapittelet mitt har jeg valgt å kalle alle tre informantene for «barnehagelærer», selv om de er to av de som har stilling som pedagogisk leder og en som barnehagelærer.

2. Teori

2.1 Omsorg

Tholin (2016) forklarer sin forståelse av omsorg i barnehagen som et relasjonelt forhold mellom den voksne i barnehagen og barnet. Et relasjonelt perspektiv på omsorgs-begrepet i barnehagen innebærer at både barn og personale er deltakere, og at forholdet dem imellom karakteriseres med kvaliteter som begge anerkjenner som omsorg. Omsorgsrelasjonen mellom barnet og den voksne er fullkomment først når barnet som omsorgen rettes mot opplever og aksepterer det som omsorg (Tholin, 2019, s.219).

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel står det i rammeplanen for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.16). Gjennom den nære og daglige kontakten de ansatte i barnehagen har med barnet og familien har barnehagen en sentral posisjon til å observere og motta informasjon om barnets omsorg- og livssituasjon. Barnehageansatte skal ha et bevisst forhold til at barn kan bli utsatt for omsorgssvikt og skal ha kunnskap om hvordan forebygge og avdekke det (kunnskapsdepartementet, 2017).

2.1.1 Bekymring

En bekymring kan være enten en følelse som har utviklet seg over tid, eller noe som oppstår brått ved en hendelse som skjer. I barnehagen kan dette være et barn som sier noe, eller gjør noe som de voksne i barnehagen stusser over (Nordhaug, 2018, s. 68). Bekymringen kan også oppstå ved av de voksne i barnehagen over tid registrerer at barnet har problemer med å regulere følelser og adferd i samspill med andre barn eller voksne. Barnet kan og ha ei så avvikende utvikling motorisk, sosial eller kognitivt at bekymringa blir forankret i dette (Nordhaug, 2018, s. 68).

Dårlig magefølelse beskrives som «noe» som setter seg i kroppen og hodet. Dette er ofte det første signalet barnehageansatte får om at dette er et barn eller en familie de bør følge litt ekstra med. Dårlig magefølelse kan beskrives som en følelse av at «noe ikke stemmer», en fysisk eller følelsesmessig reaksjon uten at man helt får tak i hva det er (Lehn, 2009, s.45).

Emilsen (2016, s. 332) hevder at mange i barnehager kan finne det vanskelig å skulle melde bekymring til barnevernet. Når en sak først meldes til barnevernet, er problemene så store at oppgavene blir å forhindre at skadene på barnet blir enda større. En bekymringsmelding til barnevernet skal så kjapt som mulig, senest innen en uke, vurderes om det skal sette i gang undersøkelse eller henlegge melding. En undersøkelse skal snarest, innen tre måneder, konkludere og resultere med henleggelse eller igangsettelse av barnevernstiltak (Emilsen, 2016, s. 332). Nordhaug (2018, s.74) bruker inndelingene grønn og rød sone for å kategorisere bekymringer. Grønn sone er all bekymring for barn som man plikter å diskutere med foreldrene til barnet. Under rød sone kommer alle bekymringer som kan gjøre skade ved å bli tatt opp med foreldrene. Det kan være utsagn fra barn, eller handlinger barn har vært utsatt for, som kan føre til at barnet blir straffet for å ha fortalt. Det er rød sone.

Nordhaug (2018) skriver at ansatte i barnehagen som opplever at det er noe som bekymrer med et barn, kan oppleve det som en privat opplevelse. Alle opplevelser av barn som skjer knyttet til arbeid skal håndteres profesjonelt. Det en opplever er en opplevelse som hører til barnehagen som organisasjon, og skal dermed drøftes med nærmeste leder når man gjør slike observasjoner (Nordhaug, 2018, s.69).

Lehn (2009, s. 28) presenterer i sin studie hva som vekker bekymring og uro hos de ansatte i barnehagen, de fem temaene hun presenterer i sin studie er:

5. Avvik fra normalutvikling
5. Atferdsendring
5. Uklar tilknytning
5. Manglende tilfredsstillelse av primære behov
5. Tydelige tegn på vold eller overgrep

Lehn (2009, s. 51-55) fant og i sin studie fire faser og beskriver arbeidsprosessen til barnehagen i arbeid med bekymring gjennom disse. Fase 1) Magefølelse: Dårlig magesfølelse deles med andre, samtale med styrer og ansatt. 2) Bekymring: Magefølelsen blir en konkret bekymring, mulige samtaler med barn og foreldre. 3) Avklaring: Innholdet i bekymringen dokumenteres og avklares. Interne tiltak og anonyme drøftinger. 4) Beslutning: Bekymringen avklares og beslutning om veien videre tas, samt at meldeplikten vurderes (Emilsen,2016; Lehn, 2009).

For de ansatte det kan være nyttig å diskutere hva barns beste betyr både for enkelt barnet og for barn som gruppe, og samtidig hvordan barnehagen skal arbeide internt og

samarbeide eksternt med tanke på barns beste. De ansatte må være klar over hva de innebærer å være bekymret, kunne identifisere disse barna og kunne skille på om det er noe ved barnet, eller miljøet rundt barnet som skaper bekymringen (Emilsen, 2016, s.331).

2.1.2 Omsorgssvikt

Verken fagpersoner eller allmenheten betviler at det forekommer omsorgssvikt for barn, men debatter viser tydelig ulikheter i definisjonen av innholdet av begrepet og dermed også hvor man trekker grensen mellom god nok versus ikke god nok omsorg for barn (Kvello, 2019, s.217). Kvello (2019, s.213-217) mener omsorgssvikt handler om betydelig sviktende ivaretagelse av barnets grunnleggende behov for stimulering, oppfølging og beskyttelse

Nordhaug (2018) setter omsorgssvikt sidestilt med svikt i foreldrerollen, og mener det viser at omsorgssvikt er et relativt begrep. Videre hevder han det ikke fins noen grense mellom hva som er omsorgssvikt og hva som ikke er det, han mener det er en balanse mellom hva som er godt nok og hva som ikke er godt nok. Her er det behovene til hvert enkelt barn som skal dekkes, for å fylle kriteriene for god omsorg for akkurat dette barnet. En viktig egenskap i foreldrerollen er å kunne prioritere, og å omprioritere når behovene til barna er alvorlige (Nordhaug, 2018, s. 22).

Kvello (2019) skriver at ved omsorgssvikt har foreldre og barn mindre omfang av samspill med hverandre, enn hva som er normen, det samspillet som skjer er mindre grad positivt i form av glede, engasjement og involvering. Disse særtrekkene ved samspillet mellom barn og foreldre er ofte så fremtredende at det vises tydelig ved observasjon (Kvello, 2019, s.320).

I hjem hvor barn utsettes for omsorgssvikt er det ofte mangel på rutiner kombiner med foreldre med svake ferdigheter i å regulere barnet. Denne kombinasjonen er med på å lett skape kaotiske situasjoner i hjemmet for barnet. Dette leder til at barna går på selvstyr, måltider har ingen faste tidspunkt eller rammer for innhold, ofte næringsfattig kost, med for små eller overdrevent store porsjoner. Barna er lite flidd, hår, kropp og klær er ofte skitne. Klær kan ofte være utvokst, og/eller egne seg lite for vær og årstid. Ved at mat og måltid for barnet ikke har faste rammer og rutiner kan det resultere i at barnet ikke utvikler evnen til å regulere inntaket av mat etter metthetsfølelsen, eller at barna lærer seg at de må spise så mye de kan når tilbudet byr seg (Kvello, 2019, s. 320).

2.2 Samarbeid

2.2.1 Foreldresamarbeid

Drugli (2019) sier at barnehagen bør legge stor vekt på å etablere et godt samarbeid med alle foreldre. Foreldresamarbeidet er, og bør betraktes som, helt essensielt for barnets utvikling, lek og læring i barnehagen. For barnets utvikling er foreldrene det som er absolutt viktigst, og derfor vil det også være viktig at barnehagen klarer å etablere et godt samarbeid med alle foreldre (Drugli, 2019, s.128).

Ved at barnehagen arbeider kontinuerlig med å skape gode relasjoner med, og gode ramme for et godt foreldresamarbeid med alle foreldre, hvor samarbeidet gjenspeiler gjensidig respekt og tillit mellom foreldre og barnehagepersonalet, vil «vanskelige foreldresamtaler» sjelden dukke opp (Drugli, 2019). Den daglige kontakten mellom barnehagepersonalet og foreldre bør ha fokus på positive hendelser og barnets ressurser for å bygge de gode relasjonene med foreldrene (Drugli, 2019, s.130). Gjennom å arbeide med å skape gode foreldresamarbeid vil det bli rom for å ta opp, gå i dialog og diskutere alle temaer uten at det behøver å bli vanskelig. For barnehagepersonalet er det sjeldent at vanskelige temaer dukker opp spontant og plutselig hevder Drugli (2019, s. 128). At foreldre blir sårbare om noen tar opp vansker som har med barnet deres å gjøre eller dem selv som omsorgspersoner er den vanligste grunnen til at samtaler med foreldre kan oppleves som vanskelig. For foreldre kan det oppleves svært vanskelig å forholde seg til at det har oppstått bekymring knyttet til deres barn, særlig om de ikke selv kan kjenne seg igjen i, eller forstår begrunnelsen for bekymringen (Drugli, 2019, s. 131).

Drugli (2019) mener også at et godt samarbeid mellom foreldre og fagpersoner vil fremme barnets opplevelse av å ha det bra i livet sitt. Det vil også kunne være med på å bidra til å skape helhet i barnets liv. Gjennom foreldrenes positive forhold til barnehagen vil barnet ha større utbytte av barnehagens pedagogiske arbeid. For å skape et godt foreldresamarbeid vil den daglige kontakten og uformelle praten om barnet og hva som har skjedd i løpet av dagen være viktig for å skape gode relasjoner mellom foreldre og personalet i barnehagen (Glaser, 2019, s.70). For barnet vil det være en risiko om det er et ikke eksisterende samarbeid mellom barnehagen og foreldrene (Nordhaug, 2018, s. 75).

De fleste foreldre ønsker det beste for sitt barn, men foreldre kan mangle innsikt, forståelse og kunnskap for hva som er til det beste for barnet. Foreldre kan oppleve å havne i krevende livssituasjoner som gjør det vanskelig å vurdere og ivareta barnet på best mulig måte. I slike tilfeller kan noen foreldre selv be om hjelp, mens i andre tilfeller er det

barnehagen som oppdager at foreldrene trenger ekstra støtte og veiledning (Glaser, 2019, s.97). For foreldre som har behov for ekstra støtte og veiledning i foreldrerollen kan barnehagen tilby foreldrestøttende arbeid (Glaser, 2019, s.68). Dette innebærer å gi støtt til foreldrene slik at de kan bli mer bevisst på egen oppdragelsespraksis. Dette kan gjøres gjennom samtale, veiledning og å stille spørsmål som utfordrer og bevisstgjør foreldre, og bidrar til endring. På denne måten kan barnehagelæreren hjelpe foreldrene til å mestre oppgaven som foreldre. Gjennom å gi støtte, anerkjennelse og bekreftelse vil barnehagen kunne ressursorientert og dyktiggjøre foreldrene til å mestre foreldrerollen. Gjennom foreldrestøttende arbeid skal prinsippene om likeverd og gjensidighet ivaretas (Glaser, 2019, s. 68-69).

2.2.2 Internt samarbeid

Bratterud og Emilsen (2013) skriver at barnehagen er prisgitt et godt arbeidsmiljø for at barnehagen skal kunne fremstå profesjonell å bedrive faglig godt og kvalifisert arbeid. Et godt arbeidsmiljø vil videre føre til lavere sykefravær blant personalet, og personalet vil da ha en høyere grad av emosjonell tilgjengelighet for barna som vil være med på å skape gode relasjoner mellom personal og barna. Et godt arbeidsmiljø, tilstrekkelig og kvalifisert personale vil være viktige faktorer for å kunne utføre barnehagens oppgaver, og å gi hvert enkelt barn tilstrekkelig oppmerksomhet. Oppmerksomheten hvert enkelt barn får er en forutsetning for barnets trivsel og medvirkning i barnehagen, samt de ansattes mulighet til å ha fokus på utsatte barn (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 61).

Lehn (2009) finner i sin studie at det kan være varierende hvordan det oppleves for barnehageansatte å sette ord på magesfølelsen. For noen vil det være enkelt å sette ord på uroen de føler på, og å fortelle om det til sin leder og sine medarbeidere, og sammen avgjøre om magesfølelsen er alvorlig og skal arbeides systematisk videre med. For andre ansatte kan det være utfordrende å sette ord på uroen sin, og dermed vanskeligere å dele den med sin leder og sine medarbeidere. Lehn (2009, s. 45) sier at uroen må settes ord på og defineres slik at den blir tilgjengelig for kollegaers tolkning for å kunne brukes som utgangspunkt for videre systematisk arbeid. Det er uheldig om en ansatt i barnehagen har en uro eller bekymring for et barn over tid uten å drøfte det med sin nærmeste leder mener Nordhaug (2018, s.73). Gjennom at barnehageansatte drøfter bekymringen sin med sin nærmeste leder og kollegaer i barnehagen blir bekymringen forankret i organisasjonen. Når dette ikke skjer kan det fort skape konflikt, og en slik konflikt kan bli ødeleggende og stoppe sunn og naturlig transport av bekymringsmeldinger som gjelder barn (Nordhaug, 2018, s.73).

I rammeplanen for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017) understrekes det flere steder at alle som arbeider i barnehagen, med utgangspunkt i egen kompetanse og erfaringer, skal bidra til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen. Et godt teamarbeid i barnehagen preges av felles forventninger og forpliktelser, samt kollektiv selvtillit hevder Gotvassli (2019, s. 197). Det er viktig for barnehagen og utvikle den kollektiv selvtillit, den kollektive selvtilliten i en organisasjon gir en god lagånd blant personalet, mer åpenhet, gjensidig støtte og gjensidig forpliktelser for hverandre (Gotvassli, 2019, s.197).

Styrer, sammen med øvrig personale i barnehagen, bør skape et arbeidsmiljø hvor det er rom for bekymringstanker rundt enkeltbarn (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 47). Det er betydningsfullt med et arbeidsmiljø hvor alle tror på egen faglighet og kulturen bygger på tidligere erfaringer, men utvikles også her og nå. Styrer må arbeide for å bidra til å fremme holdninger som bærer preg av nærhet, toleranse og ydmykhet for personalets ulike forutsetninger (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 47).

2.2 3 Eksternt samarbeid

For barns beste trengs det flerfaglig og tverretattlig samarbeid i barnehagen, barnehagen innehar ikke alle profesjoner som trengs for å kunne hjelpe barn og foreldre i alle livssituasjoner (Emilsen, 2016, s. 331). Nordhaug (2018) peker på viktigheten av at barnehagen har et etablert forhold til og samarbeid med blant anna barnevernstjenesten, ikke bare i enkeltsakene ved bekymring. Kommunikasjonen mellom barnehagen og barnevernet, og andre instanser barnehagen samarbeider med, ved bekymring for omsorgssituasjonen til et barn, er svært viktig. Det er den informasjonen barnehagen gir til instansen barnehagen søker hjelp hos, de baserer sine vurderinger for hvor alvorlig og akutt en bekymringssak er (Nordhaug, 2018, s.79). Nordhaug beskriver at når barnevernet åpner en sak, er det å åpne en krise i livet til barnet, barnevernet sin beslutning for hvor alvorlig en sak er, og hvor kjapt og hvordan er sak skal åpnes, er helt avhengig av den informasjonen de får fra barnehagen som melder om bekymringen (Nordhaug, 2018, s.79).

NOU 2009: 22 fant i sin undersøkelse faktorer som fremmer og hemmer det helhetlige samarbeidet for utsatte barn, faktorer som fremmer samarbeidet er; Realistiske og klare mål, klart definerte roller, sterk ledelse, styring på tvers av tjenester og gode systemer for deling av informasjon. Forhold som hemmer det helhetlige samarbeidet viser seg i stor grad å være det motsatte av faktorene som fremmer samarbeidet. Mangel på konsensus om mål, uklare roller og fordeling av ansvar, svak ledelse, manglende systemer for deling av informasjon, mangel på opplæring, og ulike yrkesmessige kulturer (NOU 2009: 22, s.54)

3. Metode

Forskningsmetoder representerer ulike metoder å gå frem på for å utvikle pålitelig kunnskap om verden. Samfunnsvitenskapelige metoder handler om hvordan vi kan fremskaffe pålitelig informasjon om den sosiale virkeligheten, hvordan analysere denne informasjonen og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s.25). Forskningsmetoder er ulike verktøy som brukes. For å få svar på ulike forskningsspørsmål kreves anvendelse av ulike vitenskapelige tilnærminger, dvs. ulike forskningsmetoder (Larsen, 2017, s. 17). En studies tema, problemstilling og kunnskapsmessige siktemål legger derved føringer for valget av metode (Johannessen, et al., 2019, s.93-94).

3.1 Valg av metode

Dette arbeidet er plassert i en kvalitativ forskningstradisjon da det kunnskapsmessige siktemålet retter seg mot barnehagelæreres bekymring for barns omsorgssituasjon i hjemmet; hvilke erfaringer, opplevelser og forståelse har barnehagelærere relatert til dette arbeidsfeltet. Kvalitativt intervju er valgt for å kunne gå i dybden og få frem erfaringene, opplevelsene, meninger, følelser og refleksjonene blant barnehagelærere knyttet til omsorgssvikt i hjemmet (Larsen, 2019, s.27, 98). Temaet i kvalitative intervjuer er ofte knytt til personens studier, jobb eller familieliv, slik temaet i min forskningsstudie er knytt til barnehagelærerens erfaring med bekymring for barns omsorgssituasjon (Larsen, 2017, s.98).

3.2 Strategisk Utvalg

I kvalitative undersøkelser går man i dybden og ønsker mye informasjon om et begrenset antall informanter (Johannessen, et.al, 2019, s. 112). Et strategisk utvalg representerer strategisk valgte informanter basert i forventning om at nettopp disse personene har kunnskap om og erfaring med temaet jeg vil studere (Dalland, 2019, s. 74). Vedrørende dette arbeidet tok jeg kontakt med informanter jeg visste hadde erfaringer med og kunnskap om bekymring for barns omsorgssituasjon, samt tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid i bekymringssaker. Inklusjonskriteriene var at informantene skulle være barnehagelærere, ha erfaring med barn i omsorgssituasjoner som vekker bekymring, ha erfaring med tverrfaglig samarbeid, og at informanten aksepterte lydopptak. Denne oppgaven er basert i intervju i to ulike barnehager, to pedagogiske ledere og en barnehagelærer med tidligere erfaring som pedagogisk leder.

3.3 Planlegging av datasamling og adgang til felten

En semistrukturert intervjuguide ble utviklet (Se vedlegg 1) som et hjelperedskap i gjennomføringen av de tre kvalitative intervjuene. Semistrukturert intervjuguide er en fleksibel intervjuguide hvor man formulerer noen temaer og spørsmål intervjuet skal ta utgangspunkt i, men ikke i en bestemt rekkefølge. Semistrukturert intervju er også fleksible når det gjelder informantens initiativ til å ta opp temaer og utdypninger (Larsen, 2017, s. 99). Intervjuguiden omfattet temaene: Magefølelse og observasjon, Å dele bekymringen sin, foreldresamarbeid, eksternt samarbeid og underveis ble den utvidet til også å inkludere internt samarbeid. Min erfaring var at intervjuguden fungerte godt og var nyttig med tanke på å få frem kompleksiteten og nyansene i informantenes erfaringer med bekymringsaker og barnehagebarn som vekker bekymring (Johannessen, et.al, 2019, s.144). Under intervjuene var jeg bevisst på å gi intervjupersonen mulighet for å snakke fritt og selv bringe inn temaer, opplevelser og erfaringer knyttet til bekymringsaker. Samtidig var jeg bevisst på risikoen for at informanten kunne fortelle for mye og dermed bryte egen taushetsplikt, som var et av mine ansvar å avverge om det oppsto i arbeidet med denne forskningsstudien.

Inklusjonen av informantene foregikk ved at jeg besøkte barnehagen hvor informanten jobbet og informanten, gav muntlig og skriftlig informasjon om prosjektet. Inklusjonen av neste informant foregikk via epost til informantens jobb-mail med en kjapp presentasjon av temaet og problemstillingen og spørsmål om informanten var interessert i å delta. Ved positiv respons fra informanten, ble informasjonsskriv og samtykkeskjema sendt via e-post. Alle informantene gav informert frivillig samtykke til å delta, og gav meg det signerte samtykkeskjema før vi startet intervjuet.

3.4 Beskrivelse av gjennomføring

Intervjuene ble tatt opp på lydbånd, og ordrett transkribert umiddelbart etter intervjuet. Slike data representerer personopplysninger som kan identifisere enkelt-personer, og er derfor regulert ved lov om personvern (Personopplysningsloven, 2018, § 8). Før datainnsamlingen startet ble derfor studien vurdert av Norsk senter for forskningsdata (NSD), som er nasjonalt kompetansesenter for personvern i forskning (NSD, 2020). NSD gav tillatelse (konsesjon) til å oppbevare persondata. Lydfilene og de transkriberte intervjuene ble oppbevart forsvarlig hjemme hos meg utilgjengelig for andre enn meg selv.

De tre intervjuene fant sted i intervjupersonens barnehage i arbeidstiden. Hvert intervju varte i omlag 40 minutter. Intervjupersonene hadde på forhånd fått tilsendt

intervjuguiden med temaene intervjuet skulle dreie seg om. Etter samtykke fra intervjupersonen ble det gjort lydopptak av intervjuene (Se vedlegg 2). Jeg innledet intervjuene med å informere om rammene og hensikten med intervjuet, samt intervjupersonens rettigheter. Deretter var fokus på intervjupersonens utdanningsbakgrunn, nåværende stilling og hvor lang erfaring de hadde fra barnehagefeltet; hensikten var å få forståelse av informantens erfaringer fra barnehagefeltet, men også å starte intervjuet med enkle og ufarlige spørsmål for å skape trygghet og tillit mellom meg og intervjupersonen (Johannesen et al., 2019, s.149).

På forhånd hadde jeg reflektert over intervjusituasjonen og min egen rolle; jeg var bevisst at taushet og tenkepauser underveis er nyttig og viktig, og innstilt på å «tåle» disse fasene i intervjuene uten trang til å bryte stillheten. Disse tenkepausene kom etterhvert i alle tre intervjuene; jeg opplevde at noen av informantene ble litt forlegne. Jeg tok da ordet og sa at her er det bare å ta en pause og samle tankene. En informant hadde også notater med seg, notater personen hadde gjort som forberedelse til intervjuet; jeg gav rom for å se gjennom disse notatene underveis i intervjuet. Gjennom å lytte aktivt, blikk-kontakt og følge med på mimikk og kroppsspråk prøvde jeg å unngå å avbryte en viktig tenkepause som kan resultere i viktig informasjon fra intervjupersonen (Dalland, 2019, s. 74).

I intervjuene opplevde jeg det som vanskelig å ikke respondere på alt intervjupersonen fortalte som er naturlig i en hverdagslig samtale, men å la intervjupersonen fortelle mer. Jeg viste at jeg lyttet og var til stede gjennom kroppsspråk som smil og ved å nikke bekreftende til det intervjupersonen fortalte, innimellom kom jeg med korte bekreftende ord som «mhm, ja, absolutt» når intervjupersonen søkte min bekreftelse på det som ble fortalt (Johannessen et.al., 2019, s. 152). Jeg ønsket at intervjupersonen skulle snakke mest mulig fritt uten å bli farget av eller forstyrret av min respons underveis, derfor valgte jeg å bruke kroppsspråk og korte bekreftende ord (Johannessen et.al., 2019, s. 152).

I intervjuene brukte jeg oppfølgingsspørsmål for å få informanten til å utdype sine erfaringer og opplevelser om temaet og til å få intervjupersonen til å fortelle mer inngående og dypere om temaet. Jeg stilte også oppfølgingsspørsmål der jeg søkte en bekreftelse på at jeg hadde oppfattet intervjupersonen korrekt i sin erfaring eller opplevelse. Å stille oppfølgingsspørsmål der man finner det nødvendig er en del av det semistrukturert intervjuet, og skal få intervjupersonen til å utdype eller være mer konkret (Larsen, 2017, s.99).

3.5 Analysearbeid

Intervjuene ble ordrett transkribert umiddelbart etter hvert intervju. Analysen av datamaterialet startet med å lese grundig gjennom ett og ett intervju.

Fenomenologisk analyse-metode ble anvendt for å få økt forståelse og innsikt i informantenes erfaringer med bekymring for barns omsorgssituasjon. I fenomenologisk analyse er forskeren opptatt av innholdet i datamaterialet, og leser det fortolkende for å prøve å få en dypere forståelse av hva informanten forteller i intervjuet (Johannessen, et.al., 2019, s.169).

Etter den første gjennomlesningen som representerer det første steget i analyseprosessen, leste jeg gjennom ett og ett intervju på nytt, og markerte funn jeg anså som interessante for problemstillingen min; dette var en hjelp til å finne en struktur. Med de materialet jeg satt igjen med etter gjennomlesning nummer to kom jeg frem til fire kategorier som representerte foreløpige funn. Fire kategorier ble tolket frem: (1) Erfaringer og opplevelser med barn som vekker bekymring, (2) Internt samarbeid, (3) foreldresamarbeid og (4) eksternt samarbeid. Jeg fikk systematisert materialet gjennom bruk av disse kategoriene og fikk frem funn som belyste problemstillingen min. Jeg satt da igjen med det jeg mente var viktige elementer fra alle tre informantene under hvert av temaene.

I det videre analysearbeidet ble det behov for å danne nye kategorier for å systematisere datamaterialet mer oversiktlig for det videre arbeidet. Kategoriene oppstod basert på hva alle tre informantene vektla; altså kategorier som var sammenfallende for alle tre informantene. Følgende kategorier ble tolket frem: (1) bekymring, (2) Omsorgssvikt, (3) observasjoner og erfaringer, (4) magesfølelse, (5) foreldresamarbeid, (6) internt samarbeid og (7) eksternt samarbeid. Med disse kategoriene gjorde jeg en ny sortering av det datamaterialet jeg hadde tidligere sortert under overnevnte kategorier.

Nå satt jeg igjen med et mer oversiktlig materiale, som viste hvilke funn som var sentrale innen de ulike kategoriene med tanke på å belyse problemstillingen. Kategoriene viste nå de viktigste temaene som kom frem i intervjuene mine. Det ga en oversikt over fellestrekk og forskjeller, sammenhenger og lignende utsagn (Johannessen et.al., 2019, s.175).

I denne delen av analysearbeidet gikk jeg tilbake til det transkriberte materialet for å se over hele analysen min fra begynnelsen for å forsikre meg om at funnene mine stemte overens med det opprinnelige datamaterialet mitt. Prosessen med å gå gjennom analysearbeidet mitt resulterte i å endre på oppsettet av kategorier igjen for å få et mer ryddig og systematisert oppsett av funnene mine. Datamaterialet ble delt inn i to hovedkategorier, med tre underkategorier hver. Hovedkategorier, med underkategorier tolket frem; (1) Omsorg, 1a)

Magefølelse, 1b) Bekymring, 1c) Omsorgssvikt, (2) Samarbeid, 2a) Foreldresamarbeid, 2b) Internt samarbeid, 2c) Eksternt samarbeid.

I det videre analysearbeid ble fellestrekkene, forskjellene, identifiserte mønster og sammenhenger identifisert. Disse blir gjort rede for, og videre drøftet i lys av eksisterende, relevant forskning og teori, i kapittel 4, presentasjon av funn og drøfting.

3.6 Metodekritikk

3.6.1 Pålitelighet

Pålitelighet (reliabilitet) handler om datamaterialet i undersøkelsen, hvilke data brukes, hvordan det samles inn, og hvordan de bearbeides (Johannessen et.al.,2019, s.229).

I denne kvalitative studien ble data samlet inn ved hjelp av kvalitative intervju. Forskeren bruker seg selv og sin forforståelse som instrument både i intervjusituasjonen og i analysearbeidet. Dvs. at kvalitativ forskning er basert i subjektive tilnæringer til virkeligheten; ergo, ingen andre vil ha samme erfaringsbakgrunn og forforståelse som meg, og vil dermed ikke kunne tolke på samme måte som meg (Johannessen et.al., 2019, s.230). Derfor er transparens og intersubjektivitet viktige validitets-krav i denne type kunnskapsutvikling. Forskningsprosessen (datainnsamling, analyse, etc) må fremstilles transparent og tydelig for leseren for å understøtte arbeidets pålitelighet. I denne oppgaven har jeg vektlagt å beskrive analyse-prosessen steg for steg. For å få mest mulig pålitelige (reliable) data ble lydopptak brukt i stedet for å notere underveis i intervjuene. Videre ble lydfilene transkribert umiddelbart etter det enkelte intervju da det fortsatt var ferskt i minnet. I transkriberingen var jeg nøye med å skrive ordrett det informanten sa i lydopptaket, samt inkludere det non-verbale språket i sele transkripsjonen for å sikre reliabiliteten.

3.6.2 Troverdighet

Troverdighet (Validitet) i kvalitative undersøkelser handler det om i hvor stor grad forskerens fremgangsmåter og funn på en riktig måte reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten (Johannessen et.al., 2019, s. 230). Validitet i dette arbeidet er knyttet til intervjuguidens aktualitet og relevans, kvaliteten og kontakten mellom forsker og informant i intervjusituasjonen med tanke på å skape gode og valide data, samt tolkningen av materialet; er forskerens tolkninger rimelige, logiske og relevante for problemstillingen? Og om funnene drøftes i lys av relevant teori og evidens. For å sikre intervjuguidens aktualitet, relevans og «face validity» ble den utviklet i samarbeid med veiledere (Johannessen et.al., 2019, s.67).

Slik fikk jeg flere til å vurdere om spørsmålene ville kunne bidra til å hente inn data som kunne gi svar på problemstillingen min.

Som intervjuer var jeg bevisst egen rolle, og hadde på forhånd en bevissthet om egen forforståelse for temaet. Gjennom denne bevisstheten, kunne jeg møte informantene med større grad av åpenhet og undring i intervjuet. kroppsspråk og kommunikasjon min under intervjuet hadde jeg tenkt gjennom på forhånd for å kunne buke det aktivt til å få informanten til å føle trygghet og tillit, som igjen fører til at intervjuet kan oppleves som en trygg arena til å dele erfaringer og opplevelser.

3.7 Etske betraktninger

Forskningsetikk, etiske overveielser og korrekt bruk av personopplysninger er en forutsetning for et godt samarbeid med de mennesker som bidrar med sine erfaringer og opplevelser (Dalland, 2017, s.236). Forskningsetikk handler om å ivareta personvernet, informantens integritet og anonymitet, samt å sikre at de som deltar ikke tar skade av deltakelsen, eller blir påført unødvendige belastninger før, under, eller etter prosjektet (Dalland, 2017, s.236). I dette prosjektet ble behandling av informantene, og å sikre at taushetsplikten til informantene mine ble overholdt viktige aspekt, spesielt på grunn av studiens tema og problemstilling som er et sårbart tema. Dette sikret jeg ved å minne mine informanter om taushetsplikten før intervjuet startet, og ved å selv være bevisst mitt ansvar og plikt til avverge det om tilfellet oppstod under intervjuene. Temaet og problemstillingen i prosjektet mitt kan være sensitivt for informantene å fortelle om, dermed blir det ekstra viktig å sikre tillit mellom meg som intervjuer og mine intervjupersoner, samtidig som jeg måtte påse at mine intervjupersoner ikke brøt sin egen taushetsplikt knyttet til hendelser, erfaringer og opplevelser rundt temaet.

Jeg utarbeidet et samtykkeskjema og informasjonsskriv (Se Vedlegg 2) i samarbeid med mine veiledere før jeg tok kontakt med intervjupersonene. Informantene som ble invitert til å delta fikk informasjons- og samtykkeskjemaet på forhånd, og gav informert frivillig samtykke til å delta. Informasjonsskrivet gav informasjon om prosjektet, informantens rettigheter, at de når som helst kunne trekke seg fra studien, samt hvordan opplysninger skulle behandles og brukes. Slik ble kravet om informert frivillig samtykke ivaretatt.

Informantenes valg om å delta, ikke delta eller trekke seg underveis i prosjektet skulle ikke ha noen negativ konsekvens under noen omstendigheter. Valget om å delta er frivillig og informanten gir da sitt informerte frivillige samtykke til å delta ved å være informert om sine rettigheter, prosjektet og behandling av personopplysninger.

Alle personopplysninger i prosjektet ble anonymisert; ingen opplysninger, verken direkte gjennom personnummer eller navn, eller indirekte gjennom bakgrunnsvariabler, kan identifisere enkeltpersoner i dette datamaterialet (Dalland, 2017, s.239). Ved å transkribere lydopptaket kort tid etter intervjuet, og deretter slette lydfilen, samt at ingen personopplysninger fra lydopptaket, slik som navn, navn på barnehager, navn på avdelinger og lignende, ble transkribert, ble full anonymisering sikret.

Alt materiale brukt i oppgaven er anonymisert, samtykkeskjema med underskrifter ble oppbevart forsvarlig, kun tilgjengelig for meg selv, gjennom hele arbeidet med denne studien. Slik ble også lydopptakene oppbevart frem til transkripsjonene var ferdig og lydfilene ble slettet. Slik sikret jeg at alt datamaterialet ble oppbevart og håndtert konfidensielt i arbeidet med bachelorprosjektet.

4. Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapittelet presenterer jeg funn og resultat fra intervjuene, og drøfter de i lys av teorien presentert i teorikapittelet for å besvare problemstillingen min: «*Hvilke erfaringer har barnehagelærere med barn som vekker bekymring?*». Kapittelet er delt inn i 2 overordnede kategorier: Omsorg og Samarbeid. Hvert av de overordnede kategoriene har tre underkategorier hver.

I dette kapittelet har jeg valgt å gi informantene mine fiktive navn når jeg trekke frem sitater fra intervjuene. Navnene jeg har gitt informantene mine er Anne, Nina og Mari. Sitater jeg bruker har jeg satt i kursiv, slik at det kommer tydelig frem i oppgaveteksten.

4.1 Omsorg

I alle tre intervjuene kommer det frem at alle informantene er bevisst sin rolle som barnehagelærer i barnehagen både i forhold til barna og til foreldrene. Informantene forteller at ansatte i barnehagen tilbringer mange timer av dagen med barna, og er i daglig kontakt med foreldrene. Dermed ser informantene seg selv, og sine medarbeidere i barnehagen, som viktige omsorgspersoner for barna, og viktige støttespillere for foreldrene i barnehagen. Informantene forteller om viktigheten av å tone seg inn, og være sensitive for hvert enkelt barn, og barnets foreldre. Jeg mener dette er viktig for å skape gode relasjoner mellom barnehagepersonell og foreldre, samt for tryggheten og trivselen til barnet i barnehagen. Jeg setter det i sammenheng med Tholin (2016, s.219) sin teori om å kunne tone seg inn på hvert enkeltbarn for å kunne yte den omsorgen dette barnet trenger i barnehagen, og på den måten

gå inn i en relasjon hvor den voksne og barnet er deltakere, og barnet aksepterer og tar imot omsorgen fra den voksne.

Informantene snakker også om sitt ansvar om å tørre og å ville se hvordan omsorgssituasjonen er i hjemmet, og i miljøet rundt barnet. Informantene ga tydelig uttrykk for sitt samfunnsansvar for å sikre at barn opplever trygghet og helhet i sitt liv. I et av intervjuene blir det sagt:

Jeg er en sentral del av barnets liv, og det er jeg klar over, hvem andre skal se hvordan barnets omsorgssituasjon er om ikke jeg gjør det (Nina).

Jeg mener dette sitatet beskriver tydelig hvilke ansvar barnehagelæreren mener hun selv har ovenfor barnet og den plikten hun har som barnehagelærer i samfunnet vårt. Jeg tolker det slik at barnehagelæreren mener at med sin kunnskap og sentrale posisjon i barnets hverdag har hun som barnehagelærer en unik mulighet til å se, og å motta kunnskap om barnets omsorgssituasjon i hjemmet, og dermed har en sentral mulighet til å avdekke eventuell omsorgssvikt. Dette står også nedfelt i rammeplanen at barnehagelæreren har en sentral posisjon til å observere og motta informasjon om barnets omsorg- og livssituasjon (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.16).

4.1.1 Magefølelse

Informantene forteller om en magefølelse som det første som dukker opp når de stusser over noe ved et barn eller en familie som kan utvikle seg til bekymring for et barn, eller en familie i barnehagen. Magefølelsen beskriver alle tre informantene ulikt, men alle bruke ordet magefølelse, men Mari forteller at hun, og hennes medarbeidere velger å kalle «magefølelsen» for en uro. Magefølelsen blir beskrevet slik av informantene

En magefølelse er jo når du tenker at noe er galt. Du kjenner på at det er noe som skurrer (Nina).

Magefølelsen oppleves som et ubehag i kroppen, samtidig som man spekulerer i «hva er det jeg ser» (Anne).

Magefølelsen oppleves som en ekkel følelse i brystet (Mari).

Her tolker jeg at informantene opplever magefølelsen sin ulikt rent kroppslig, det viser hvor vanskelig det kan være for ansatte i barnehagen som skal fortelle om en gryende magefølelse til sin nærmeste leder eller sine medarbeidere. Når alle opplever magefølelsen sin ulikt kroppslig, og om den ansatte selv ikke har opplevd en slik følelse i egen kropp, eller stått i lignende situasjoner før vil det være utfordringer å dele det. Når det en ansatt kjenner i sin kropp, ikke er det sammen som sine kollegaer forteller om, er det ikke vanskelig å tenke seg at det er utfordrende å dele magefølelsen, eller uroen sin. Denne tolkningen min vil jeg si at sammenfaller med det Nordhaug (2018, s 69) beskriver om at barnehageansatte som opplever bekymring for barn kan føle at det er en privat opplevelse, nettopp fordi man får en følelsesmessig og fysisk reaksjon i kroppen som man ikke klarer å sette ord på. Det informantene forteller om magefølelsen sin stemmer overens med det Lehn (2009, s. 45) beskriver i sin teori at en magefølelse er «noe» som setter seg i kroppen og hode, og at dette er ofte de første signalene barnehageansatte får om at de bør følge ekstra med på barnet og familien, og slik Nordhaug (2018, s. 68) beskriver det som «noe å stusse over», stemmer også overens med informantene mine sine beskrivelser av egen opplevelse av å ha en dårlig magefølelse.

4.1.2 Bekymring

Alle tre informantene la tydelig vekt på at det var forskjell på situasjoner hvor det var snakk om akutt alvorlig bekymring for vold og seksuelle overgrep, og situasjoner hvor bekymringen er mildere. Alle tre fortalte at ved akutte alvorlige bekymringer melder de direkte til barnevern, eller den instansen som kan hjelpe i den akutte situasjonen, uten å involvere foreldre. Mari kunne fortelle om egen erfaring fra å melde en slik alvorlig bekymring direkte videre til andre instanser. Hun forteller at det opplevdes tøft både for foreldrene og for barnehageansatte å håndtere situasjonen som oppsto ved å sende bekymringsmeldingen. Mari beskriver opplevelsen med disse ordene:

Etterpå var det kjempe vanskelig. Det var ubehagelig, vi gruet oss, tilliten forsvant (...) det var en rystende opplevelse, traumatisk for familien (Mari).

Dette mener jeg viser at barnehagelærere er bevisste, og tørr å se det folk flest ikke tørr å tenke at et barn kan være utsatt for. Dette kan ses i sammenheng med Nordhaug (2018, s.74) sine kategorier ved grønn og rød sone for bekymring, barnehagelærerne vurderer om bekymringen skal diskuteres med foreldre, eller om det er en rød sone bekymring som må

meldes direkte videre til andre instanser. I tilfellet som Mari forteller om ble det vurdert til å være en bekymring i rød sone hvor barnehagen meldte direkte til barnevernet. Denne hendelsen viser også at en bekymring kan oppstå brått ved at barnet gjør eller sier noe, slik som Nordhaug (2018, s.68) også viser til i sin teori.

På spørsmål om hva som vekker bekymring hos dem som barnehagelærer kunne informantene fortelle om mange ulike hendelser, observasjoner og opplevelser som hadde skapt bekymring hos dem selv og blant sine medarbeidere i respektive, og tidligere barnehager. Informantene pekte på atferdsproblematikk, barn med utfordringer ved emosjonsregulering, utrygg tilknytning, fysiske merker på kroppen til barn og ukritiske- og kritiske barn som typiske tegn ved barnet som skaper bekymring hos de selv som barnehagelærer, og blant sine medarbeidere i barnehagen. Jeg tolker dette slik at barnehagelærere er observante og følger med på hvert enkelt barn for å kunne se disse tegnene i tilfellene som oppstår. For å utvikle bekymring for barn på bakgrunn av disse faktorene tolker jeg at barnehagepersonalet er sensitive voksne som ser enkeltbarnet i barnegruppa, og er oppmerksomme om et barn viser atferdsendring. Det informantene forteller om her samsvarer også med det Nordhaug (2018, s. 68) og Kvello (2019, s. 320) beskriver i sine teorier; regulering av følelser, atferd og samspill med andre barn og personale ofte kan være utfordrende for barn utsatt for omsorgssvikt, samt at barn med utrygg tilknytning til foreldre er lett å observere. Videre underbygges også det informantene forteller om hva som gjør dem bekymret for et barn av Lehn (2009, s.28) sin teori hvor hun legger belyser fem temaer som typiske tegn; Avvik fra normal utvikling, atferdsendring, uklar tilknytning, manglende tilfredstillelse av primære behov og tydelige tegn på vold eller overgrep.

Foreldre som strever, foreldre som er vanskelig å komme inn på og å få til et godt foreldresamarbeid med, foreldre som ikke følger opp beskjeder gjentatte ganger og foreldre som ikke mestrer vanlig forventede foreldreoppgaver oppga informantene som sider ved foreldre som skapte bekymring for barnet og familien blant barnehagepersonalet. Dette tolker jeg som at barnehagelærere har erfaringer med at disse foreldrene kan selv streve på en måte som går utover barnet, dermed føre til at barnet strever som et resultat av foreldrenes utilstrekkelighet. Jeg mener også at dette kan sees i sammenheng med Lehn (2009, s.28) sine fem temaer om hva som vekker bekymring og uro hos barnehageansatte. Jeg fortolker det slik at foreldre som har noen av disse sidene ved seg, kan ha en innvirkning på barnet som kan utvikle atferdsendring, ha avvik fra normalutvikling, ikke opplever trygghet eller en uklar tilknytning som et resultat av at foreldrene selv strever.

Videre fortalte informantene om at når noen i personalet opplevde å få en dårlig magefølelse av en hendelse, observasjon eller av noe barn sa eller gjorde, var praksisen i begge barnehagene å fortelle om det og i første omgang, drøfte det med sine medarbeidere på avdelingen i barnehagen.

Jeg diskuterer det først på avdelinga, med mine medarbeidere, men jeg konferer og med andre pedagoger, hva dem tenker rundt observasjon eller utsagn, altså det jeg har sett da. Da får jeg også tak i om andre har observert noe som underbygger eller ikke gjør det, til det jeg selv ser (Anne).

Med dette forstår jeg at barnehagelærerne arbeider grundig med å prate om, lufte tanker og reflektere sammen om hva de ser og opplever i barnehagen for å kunne gjøre sitt ytterste for å beskytte sårbare barn. Det informantene forteller her viser at rutinen i disse to barnehagene samsvarer med de første to trinnene i arbeidsprosessen Lehn (2009, s.51-55) presenterer i sin teori om fire faser i barnehagens arbeid med bekymring, Magefølelse: Dårlig magefølelse deles med andre, drøftes med kollegaer og styrer, og Bekymring: Magefølelsen blir forankret i en konkret bekymring, mulig samtaler med barn og foreldre.

4.1.3 Omsorgssvikt

På spørsmål om hva informantene legger i begrepet omsorgssvikt var det mangel på grunnleggende behov som den sentrale faktoren alle informantene oppga. Ved svikt eller fravær i evne eller vilje hos foreldre til å dekke barnets grunnleggende behov som trygghet, kjærlighet, hygiene, mat, klær, en plass og bo, og å ivareta barnets fysiske og psykiske helse var faktorer som informantene trakk frem som de mente kvalifisere til omsorgssvikt. Alle tre informantene fortalte også om at de har et samfunnsmandat hvor det er deres plikt til å arbeide for å avdekke tilfeller hvor barn kan bli utsatt for omsorgssvikt, og at dette var noe alle tre informantene tok på alvor. Rammeplanen for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017) slår fast at barnehagen har en sentral rolle i arbeidet med å avdekke omsorgssvikt i barnehagen. Min tolkning av det informantene forteller er at de tar samfunnsmandatet sitt svært alvorlig og ønsker å yte sitt ytterste for å bidra til at barn får den beskyttelsen de har rett på. Informantene kunne og fortelle at det kunne oppleves som utfordrende å skulle vurdere hva som er godt nok når det er snakk om barns omsorg og å dekke barnets grunnleggende behov. Anne forteller:

Omsorgssvikt handler om når ting ikke er godt nok. Men hva er godt nok? Det er jo en definisjon, en total av mange ting, alt fra klær og utstyr, mat, å være flid, til å se barnet. Om det svikter på en ting, så trenger det ikke være alvorlig, men svikt på en annen ting kan være alvorlig. Det handler om en totalpakke (Anne).

Jeg tolker at informantene vektlegger å se et større bilde når det er snakk om omsorgssvikt, at det handler om å se om totalpakken, som Anne sier, er god nok for akkurat det barnet når man skal vurdere om barnet får god nok omsorg eller utsettes for omsorgssvikt. Min tolkning av det som blir fortalt av Anne i sitatet over, er at det handler om å finne en balanse for hva som er godt nok for akkurat dette barnet. At man må se hva som er enkeltbarnets behov og hvordan akkurat disse behovene blir dekt og at ulike barn vil ha ulike behov som må dekkes. Dette ser jeg i sammenheng med Nordhaug (2018, s.22) sin teori om foreldre sin viktigste egenskap er å kunne prioritere, og omprioritere etter hvilke behov barnet har. At omsorgssvikt handler om at barnet ikke får dekt sine grunnleggende behov blir underbygget av både Kvello (2019, s.213-217) og Nordhaug (2018, s.22) som beskriver omsorgssvikt som betydelig sviktende ivaretagelse av barnets behov, og svikt i foreldrerollen. Nordhaug (2018, s.22) understreker at det er behovene til hvert enkelt barn som skal dekkes for å gi god omsorg, og derfor ikke finnes en klar grense mellom god nok omsorg eller omsorgssvikt. Slik jeg ser det er det dette Anne mener er vanskelig å skulle bedømme, hva som er godt nok for dette barnet, er ikke nødvendigvis godt nok for et annet barn med andre behov.

I et av intervjuene mente barnehagelæreren at omsorgssvikt også kan handle om rammene som blir satt for barnet hjemme. Her peker informanten både på mangelen på grenser og regler rundt barnet, og på barn som opplever for sterk styring og kontroll i form av grenser og regler av foreldrene. Det vil også kunne skape bekymring for omsorgssituasjonen til barnet hos barnehagepersonalet. Nina forteller:

Omsorgssvikt handler også om ytterkantene, om barn som ikke har noen grenser eller regler, og barn som har for strenge rammer rundt seg (Nina).

Min forståelse av det Nina forteller her er at som forelder må man finne en balanse mellom hvilke grenser og regler barnet trenger og hva som blir for strenge rammer rundt barnet. Rammene i hjemmet vil være viktige for barnets trygghet, tilknytning, utvikling og læring. Jeg ser dette i sammenheng med det Kvello (2019, s.320) viser til, at omsorgssvikt og rammene i hjemmet har en sammenheng, at mangel på rammer og struktur i hjemmet kan føre

til at barnet er lite flidd, skitten på kroppen og i klærne og at mat og måltider heller ikke har en god struktur, som igjen kan forstyrre barns utvikling av evne til å selv regulere matinntak etter metthetsfølelsen.

4.2 Samarbeid

4.2.1 Foreldresamarbeid

Alle tre informantene fortalte i sine intervju at de la ned stor innsats i å skape gode relasjoner med alle foreldre til barna de har ansvar for i barnehagen. Informantene vektla dette fordi de mente det var viktig for barnets trygghet, lek og utvikling i barnehagen, samt et viktig for dem selv om det skulle oppstå bekymring for barnet eller annet som kan være sårt og vanskelig for foreldre å drøfte med barnehagelæreren. Gjennom gode relasjoner til foreldre mente informantene at ble et naturlig for dem å dele hendelser og tanker rundt barnet med foreldre i de hverdagslige møtene i levering- og hentesituasjonene.

Å opparbeide et godt forhold til foreldrene, der det er åpen dialog og gjensidig respekt, det tenker jeg er kjempeviktig (Mari).

Det informantene forteller om viktigheten av foreldresamarbeid i barnehagen samsvarer med Drugli (2019, s. 128) sin teori, at et nært og godt foreldresamarbeid, basert på tillit og respekt, er viktig i barnehagen, både for barna, foreldrene og barnehagepersonalet, samt at det vil være et verktøy for barnehagelæreren når såre eller vanskelige temaer må drøftes. Jeg ser det slik at et godt og nært forhold mellom barnehagen og hjemmet vil være med på styrke helheten i barnets liv som er viktig for barnets utvikling, lek og læring. Dette setter jeg også i sammenheng med Drugli (2019, s.130) og Glaser (2019, s.70) som hevder at en god relasjon bygd på daglig og uformell prat med fokus på det positive sidene og ressursene til barnet vil en skape rom for å ta opp ting tidlig, uten at det vil oppleves vanskelig, selv om foreldre kan oppleve det som en sårbar situasjon. Nordhaug (2018, s.75) understreker også viktigheten av et godt samarbeid mellom hjem og barnehage og peker på at et ikke eksisterende samarbeid mellom foreldre og barnehagen vil være en risiko for barnet.

I intervjuene forteller også informantene om hva de opplever som utfordrende med foreldresamarbeid i barnehagen. Det informantene forteller om utfordringer er at det er vanskelig å fortelle foreldre at det dem gjør som foreldre ikke er godt nok, eller ikke er bra for barnet.

Det føles godt å få sagt det i forhold til barnet, men det er ubehagelig i forhold til foreldrene (Mari).

Videre fortelles det om utfordringer med å få foreldre til å forstå hva bekymringen grunner i når foreldrene selv ikke opplever samme utfordringen med barnet hjemme, at det er utfordrende når kun en av foreldrene er i daglig kontakt med barnehagen, utfordrende med foreldre som er uenig i forhold rundt omsorgen for barnet. Jeg tolker det slik at barnehagelærerne er dyktige til å skape gode relasjoner til foreldre i barnehagen, at det er et viktig verktøy for dem, slik dem forteller ovenfor her, men at det uansett vil være vanskelig å skulle være den som foreller at en ikke oppfyller foreldrerollen sin godt nok. Slik jeg tolker det vil det alltid være sårt for foreldre å gå inn i slike situasjoner, selv om en god relasjon vil være med på å gjøre det tryggere og kanskje mindre dramatisk. At det er vanskelig for foreldre å forstå en bekymring om de ikke opplever det slik selv, hevder også Drugli (2019, s.131) i sin teori. Glaser (2019, s.97) viser og i sin teori at det kan være vanskelig for foreldre å høre andres bekymring for sitt barn, at foreldre kan mangle innsikt, kunnskap og forståelse for hva som faktisk er best for sitt barn.

En av informantene forteller også om utfordring ved situasjoner hvor enkelte, oftest mødre, inntar en venninne-aktig forhold til barnehagelæreren, og dermed forteller helt ukritisk om barnet, om forhold rundt omsorgen til barnet, og om den andre forelderens. Mari forteller:

Det er viktig å avklare roller, jeg har opplev spesielt enkelte mødre, at dem blir litt sånn venninne. Her tenker jeg det er viktig å avklare min rolle i forhold til dem. At det hun forteller meg, er opplysninger jeg tar med meg, spesielt det som omhandler omsorgen for barnet (Anne).

Slik jeg tolker det Mari forteller er at dette kanskje er mødre som har behov for, og søker ekstra støtte i sin rolle som forelder og dermed helt ukritisk forteller om sitt privatliv, barnet omsorgssituasjon og andre familieforhold i hjemmet, uten å tenke på at denne er personer, barnehagelæreren, er på jobb, har et samfunnsmandat og en oppgave i forhold til barnet som angår hele omsorgssituasjonen i hjemmet og miljøet rundt barnet. Jeg ser dette i sammenheng med Glaser (2019, s.68) sin teori om foreldrestøttende arbeid, at foreldre i ulike livssituasjoner kan ha behov for støtte og veiledning i sin rolle som forelder. Likeverd og gjensidighet er viktige prinsipper i dette arbeidet (Glaser, 2019).

4.2.2 Internt samarbeid

Informantene fortalte alle om et godt internt samarbeid både på avdelingsnivå og enhetsnivå i barnehagen. Informantene kunne alle vise til et samarbeid med sine medarbeidere hvor de hyppig deler tanker og hendelser som skapte en magesfølelse eller bekymring blant personalet for å reflektere sammen og skape et større bilde av situasjonene. Dette kunne være små og større hendelser, men å reflektere rundt disse i fellesskap, er til hjelp for hele personalet til å ha et skarpt blikk for hvert enkelt barn i barnehagen kom frem hos alle tre barnehagelærerne i intervjuene.

Ved å dele mine observasjoner med mine medarbeidere, hjelper dem meg til å korrigere eller bekrefte det jeg opplevde. Det er nyttig. Det er viktig at vi deler det vi tenker, slik at vi får vektet oss mot hverandre, for vi tolker ulikt, da får vi sett med flere øyner (Anne).

Slik jeg tolker dette er barnehagelærerne opptatt av å skape, og å opprettholde, et miljø for å dele observasjoner og utsagn for å sammen kunne skape kunnskap og utvikle erfaringer i arbeid med barn og bekymring. Noe jeg mener vil være en hjelp for alle i personalgruppa for at hver enkelt av barnehagepersonalet skal tørre å kjenne på egen magesfølelse eller bekymring når det oppstår, dette støttes opp av Emilsen (2016, s.331) sin teori om at ved å drøfte internt, vil man utvikle kunnskap for å samarbeide om barns beste. Jeg ser dette i sammenheng med Bratterud og Emilsen (2013, s.61) sin teori om at arbeidsmiljøet er viktig for å kunne opptre profesjonelt og for å bedrive faglig godt og kvalifiser arbeid, barns trivsel og medvirkning i barnehagen, og ansattes mulighet til ha fokus på utsatte barn. Jeg vil også se dette mot Lehn (2009, s. 45) sin teori om at det kan være vanskelig for personalet å sette ord på magesfølelsen, gjennom arbeidet informantene beskriver ovenfor, mener jeg vil det være lettere for hele personalet å luften sine bekymringer og kunne reflektere og tolke de sammen for å finne utgangspunkt for videre systematisk arbeid slik Lehn (2009, s.45) hevder. Nordhaug (2018, s.73) bekrefter også at det er viktig at personalet forankre magesfølelse eller bekymring i organisasjonen, han sier det er uheldig om barnehageansatte ikke drøfter dette med sin nærmeste leder, det vil kunne føre til konflikter og ødelegge den videre transporten av bekymringen til andre instanser i tilfeller der det er nødvendig. Ifølge rammeplanen for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017) er det nettopp denne måten som informantene forteller om, å kunne dele og reflektere sammen i personalgruppen, uansett kunnskapsnivå og erfaring, som bidrar til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen. Det gode teamarbeidet

som Gotvassli (2019, s. 197) mener er preges av blant annet kollektiv selvtillit, vil også kunne ses i denne sammenhengen, personalet skaper åpenhet, gjensidig støtte og gjensidig forpliktelser for hverandre ved å dele, reflektere og observere sammen, samt arbeide systematisk med bekymringer sammen.

Alle som arbeider med barn har ansvar for å melde fra om man er bekymret, uavhengig av tittel. Men jeg som avdelingsleder skal lede an, ha hovedansvaret og oversikten, sammen med styrer (Mari).

I sitatet over beskriver Mari sitt ansvar ved bekymring for et barn i barnehagen. Min oppfattelse av dette er at alle barnehageansatte har en felles plikt til å tørre å se og tro det dem ser når et barn blir utsatt for omsorgssvikt. For barn skulle ikke på hvilken utdanningsbakgrunn, erfaring eller kompetanse den voksne har. Barn viser, sier eller deler når det føler at det er trygt, og at den voksne er i stand til å ta imot det barnet forteller, uavhengig av den voksnes tittel. Bratterud og Emilsen (2013, s. 47) legger ansvaret på styrer, *sammen med* øvrig personell i barnehagen, å bygge holdning som bærer preg av nærhet, toleranse og ydmykhet for hverandre og hverandres erfaringer, det mener jeg Mari viser i sitatet over når hun uttrykker «uavhengig av tittel», for barnet er man en trygg voksen i barnehagen når barnet deler med deg, uavhengig av tittel.

4.2.3 Eksternt samarbeid

I intervjuene kommer det frem flere ulike erfaringer, opplevelser, tanker og refleksjoner om eksternt samarbeid ved bekymring for barns omsorgssituasjon. Informantene forteller om både gode samarbeid, og om samarbeid som ikke har fungert. Både Mari og Anne forteller om frustrasjon rundt samarbeid med andre instanser når barnets behov for hjelp og støtte ikke blir tillagt lik vekt hos samarbeidsinstansen som hos barnehagen.

Når jeg melder bekymring er det alvorlig, men det føles litt som brannslukking. Foreldrene får pes noen måneder, så hører vi ikke noe mer, saken er lukket (Anne).

Denne frustrasjonen informantene forteller om tyder jeg som at barnehagelærerne ikke opplever at deres kompetanse blir vektlagt i stor nok grad hos instansene det meldes til. Slik som Mari forteller, meldes det når barnehagepersonalet virkelig er bekymret, men slik jeg tolker det oppleves ikke det som om barnehagelærerens bekymring for omsorgssituasjonen

vekker nok til at det fører til tiltak for å hjelpe barnet og familien. Som beskrevet tidligere kjenner barnehagen barnet og familien godt gjennom det nære samarbeidet mellom hjem og barnehage, og barnehagelærere sitter på gode kunnskaper om barn og omsorg, men blir denne kompetansen vi barnehagelærere sitter med vektlagt hos andre instanser? Nordhaug (2018, s.79) peker på viktigheten av at barnehagen og eksterne samarbeidsinstanser har et etabler forhold, og god kommunikasjon for å kunne samarbeide for å hjelpe barnet ved bekymring for dets omsorgssituasjon. Her kan vi spørre oss om det er dette som mangler i praksis? Videre i sin teori skriver han at det er informasjonen som kommer i bekymringsmeldingen, instansen baserer sine vurderinger for hvor akutt og alvorlig bekymringssaken skal behandles. Da kan vi videre spørre om det er denne informasjonen barnehagen gir ved bekymringsmelding som er mangelfull, ettersom barnehagelærerne gi uttrykk for å ikke bli hørt hos samarbeidsinstanser når barnehagelæreren vurderer at barnets omsorgssituasjon er bekymringsverdig. Emilsen (2016, s. 332) hevder i sin teori at det kan være utfordrende for barnehagen å skulle melde bekymring til barnevern, at når en sak meldes er det ofte alvorlige bekymringer, det bekrefte også av Anne i sitatet over her.

Videre blir det fortalt om at det kan være vanskelig å få kontakt med enkelt instanser barnehagen samarbeider med på grunn av stor etterspørsel og pågang hos denne instansen. En annen utfordring som belyses er når barnehagelæreren har startet samarbeid med en samarbeidsinstans, så oppleves det utfordrende for barnehagelærerne når det gjentatte ganger gjennom arbeidet med bekymringen må forholde seg til ulike behandlere hos samarbeidsinstans. Her forteller to av informantene om utfordringene:

De samkjører ikke alltid, det er vanskelig. Vi, jeg og den andre personen, må være et team, ikke hvem som helst på instansens kontor. Den personen som kjenne saken med «mitt» barn må holde kontakten med meg som barnehagelærer. Ikke erstatte seg selv med en annen kollega midt i en sak, det funker ikke. Det oppleves uproft for meg som barnehagelærer, og barnets foreldre (Nina).

Når vi samarbeider med eksterne instanser om bekymring, har jeg erfart at det ofte er utskifting i saksbehandlere, det er sykemeldinger og folk som slutter i jobben sin, da mister vi den trygge personen vi har samarbeidet med som er den som kjenner saken. Det er utfordrende, men det er faktorer i samarbeidet vi ikke får gjort noe med (Mari).

Slik jeg tolker opplevelsene til barnehagelærerne i samarbeid med eksterne instanser er at barnehagelærerne opplever at i saker hvor de samarbeider om bekymring for et barn er det utfordrende når det byttes saksbehandlere. At barnehagelærerne opplever dette, tolker jeg at det kan være en svakhet i systemet hos ulike instanser når det er behov for å overføre saker fra en saksbehandler til en annen. Slik som Mari påpeker i sitatet, er det faktorer som man ikke kan gjøre noe med. Men man kan jo spørre seg, siden det ikke fungerer optimalt når man må bytte saksbehandler, om det kan handle om kommunikasjonen mellom de ulike saksbehandlerne når saker overflyttes. Jeg ser utfordringene barnehagelærerne beskriver i sammenheng med NOU 2009 (NOU 2009:22, s.54) sin undersøkelse hvor det pekes på hemmende og fremmende faktorer for samarbeid på tvers av instanser for utsatte barn. Ved at samarbeidet mellom instansene fyller faktorene som fremmer samarbeidet; Tydelige mål, klare definerte roller, strek ledelse, styring på tvers, og gode systemer for deling av informasjon kan man tenke seg at utfordringene barnehagelærerne opplever ved bytte av saksbehandlere kanskje vil kunne bli bedre. For barnehagen trenger flerfaglig og tverretattlig samarbeid for å kunne hjelpe barn og foreldre i alle livssituasjoner slik Emilsen (2016, s.331) hevder.

5. Avslutning

Dette forskningsprosjektet har vært et svært lærerikt og interessant arbeid. Jeg har tilegnet meg en større forståelse for hvordan avdekke, møte og arbeide med barn og foreldre når det oppstår en magesfølelse og en bekymring for barnets omsorgssituasjon, samt internt og eksternt samarbeid i bekymringsaker. Å kunne avdekke og hjelpe barn og familier i vanskelige livssituasjoner hvor det er bekymring for barnets omsorg er en viktig oppgave i barnehagen som er forankret i barnehageloven og rammeplanen for barnehagen. I dette forskningsprosjektet har jeg også tilegnet meg kunnskap om hvordan anvende samfunnsvitenskapelig metode og hvordan et forskningsprosjekt gjennomføres.

Gjennom teori, intervju og drøfting har jeg i denne oppgaven tatt for meg problemstillingen «Hvilke erfaringer har barnehagelærere med barn som vekker bekymring?». Oppgavens problemstilling viser ikke til et bestemt fasitsvar, men belyser informantenes erfaringer og refleksjoner rundt temaet. Funnene resulterer i at bekymring for barns omsorgssituasjon er både utfordrende og krevende, men også svært viktig arbeid i barnehagen. Arbeid med dette temaet i barnehagen er givende, utfordrende og krevende for barnehagelærere, samt resten av personalet i barnehagen. Bekymring for barns omsorgssituasjon vil berøre oss på et følelsesmessig plan, men er også svært viktig at alle

ansatte i barnehagen er innforstått med viktigheten av dele egen magefølelse og bekymring. Først da kan man drøfte og reflektere sammen med sine medarbeidere, og på den måten avgjøre alvorlighetsgraden og hva det videre arbeidet skal være. Å dele egen magefølelse kan være avgjørende for å avdekke hvilke barn som opplever omsorgssvikt. Å dele egen magefølelse og å drøfte det i fellesskap i personalgruppa i barnehagen var noe informantene mente de var flinke til i barnehagen. En av de viktige forutsetningene for å arbeide med bekymringssaker informantene pekte på var å skape gode relasjoner til alle foreldre i barnehagen, som er et viktig verktøy for barnehagelæreren når såre og vanskelige temaer må diskuteres med foreldre.

En av utfordringene i arbeidet med bekymring for barns omsorgssituasjon handler om kommunikasjon mellom barnehagen og eksterne samarbeidsinstanser som barnehagen er avhengig av, og pålagt å samarbeide med for å hjelpe barn og foreldre i vanskelige livssituasjoner når barnehagen selv ikke har tilstrekkelig fagpersonell eller kunnskap nok til å hjelpe. Så hvordan kan vi i fremtiden skape et nærere og mer tillitsfullt samarbeid mellom barnehagen og samarbeidsinstansene, slik at kommunikasjonen blir bedre og det blir enklere for barnehagen å hjelpe barn og foreldre som trenger eksterne instanser for å mestre oppgaven som barnets viktigste omsorgsperson? Det er et tema jeg mener vil være interessant til videre forskning.

6. Referanseliste

- Barne- og familiedepartementet (2003). *FNs konvensjon om barns rettigheter*. Vedtatt av De forente nasjoner 20.november 1989. Ratifisert av Norge 8. januar 1991.
Lastet ned 28.04.2020
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf
- Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2013). *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magesfølelse til melding*. Bergen: Fagbokforlaget
- Dalland, O. (2019). *Metode og oppgaveskriving* (5.utg.). Oslo: Gyldendal.
- Drugli M. B. (2019). *Den vanskelige foreldresamtalen*. I V. Glaser, *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2.utg.) Oslo: Universitetsforlaget
- Emilsen, K. (2016). *Å se og handle – når barn utsettes for omsorgssvikt*. I M.-B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring: Forskning og praksis* (2.utg, s. 324-340). Bergen: Fagbokforlaget
- Glaser, V. (2019). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2.utg.) Oslo: Universitetsforlaget
- Johannessen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2019). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (3. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex
- Kvello, Ø. (2019). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner* (2.utg.) Oslo: Gyldendal Akademisk
- Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode, veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Lehn, E. W. (2009). *Dårlig magesfølelse – grunnlag for bekymringsmelding? Sentrale mønstre i barnehageansattes arbeid med barn som bekymrer*. (Masteravhandling, NTNU).
Hentet fra <https://core.ac.uk/download/pdf/52110174.pdf>
- Nordhaug, I. (2018). *Kva ser vi, kva gjer vi. Omsorgssvikt, vald og seksuelle overgrep. Skulen og barnehagen sine oppgaver*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Norsk senter for forskningsdata (NSD). (Sist oppdatert 2020). Lastet 23.03.2020, fra: <https://nsd.no/om/>
- NOU 2009: 22 *Det du gjør, gjør det helt. Bedre samordning av tjenester for utsatte barn og unge*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.

Personopplysningsloven. (2018). Lov om behandling av personopplysninger (LOV-2018-06-15-38). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-38>

Statistisk sentralbyrå (2020). *Barnehager*. Hentet 28.04.20, fra statistisk sentralbyrå.

<https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager>

Tholin, K. R. (2016). *Den betydningsfulle omsorgen*. I M.-B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring: Forskning og praksis* (2.utg, s. 219-233). Bergen: Fagbokforlaget

7. Vedlegg

7.2 Vedlegg 1

Intervjuguide

Bekymring for barns omsorgssituasjon

Problemstilling: *Hvilke erfaringer har barnehagelærere med barn som vekker bekymring?*

Informasjon til informant:

- **Opptaker**
 - **Jeg transkriberer straks og sletter opptaket.**
 - **Ingen personopplysninger, barnehage eller personidentifiserende opplysninger vi bli transkribert.**
- **På informasjonsskrivet finner du kontaktinformasjon, ta kontakt om du lurer på noe.**

Introduksjon

- Hvilken utdanningsbakgrunn har du?
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- Hvilken stilling har du nå?
 - Hvor lenge har du hatt denne stillingen?

Begrepsavklaring

For å få innsikt i informantens forståelse av temaet vil jeg avklare noen begreper.

- Med fokus på barns omsorgssituasjon, hva legger du i ordet «bekymring»?
- Hva legger du i begrepet omsorgssvikt?

Magefølelse og observasjoner

- Kan du fortelle om hendelser hvor du har vært bekymret for barns omsorgssituasjon.
 - Hva var det som utløste bekymringen din?
 - Hvilke følelser ble utløst?

Dele bekymring – internt samarbeid

- Hva er din rolle/ansvar i arbeidet hvor et barn vekker bekymring?

- Hvordan opplever du personalsamarbeidet i saker som bekymrer?
 - Hvordan opplever du det å dele bekymringen din med dine medarbeidere?
- Hvilke rutiner har dere i barnehagen dersom noen i personalet er bekymret for et barns omsorgssituasjon?
 - Hvordan opplever du at disse rutine fungerer i praksis?

Foreldresamarbeid

- Kan du fortelle om dine opplevelser med foreldresamarbeid i bekymringssaker.
- Har du opplevd etiske dilemmaer i forbindelse med bekymring for barn? i så fall kan du fortelle om det?

Eksternt samarbeid

- Hvilke erfaringer og opplevelser har du rundt tverrfaglig samarbeid rundt barn som bekymrer?
 - Er det noe du skulle ønske kunne vært annerledes i slike samarbeid?
 - I så fall, hva?

Avslutningsvis

- Har du noe du vil tilføye til denne samtalen/intervjuet?

Vedlegg 2

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Barn som vekker bekymring – barnehagelæreres bekymring for barns omsorgssituasjon»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å *se på barnehagelæreres opplevelse og erfaring i arbeid med barn som skaper bekymring*. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

FORMÅL

Formålet med prosjektet er å finne ut hvilke erfaringer, opplevelser og kunnskap barnehagelærere har i arbeid med barn som vekker bekymring. Din deltakelse vil være i form av et intervju på ca 45 minutter. Her vil jeg prate med deg om dine erfaringer kring arbeid med barn som vekker bekymring i barnehagen.

Problemstillingen for mitt prosjekt er følgende: Hvilke erfaringer har barnehagelærere i arbeid med barn som vekker bekymring?

HVA INNEBÆRER DET Å DELTA?

Din deltakelse i prosjektet vil innebære et intervju med meg hvor jeg benytter lydopptaker. Intervjuet vil ta deg omkring 45 minutter. I intervjuet vil du få spørsmål om dine erfaringer, tanker og opplevelser i arbeid med barn som vekker bekymring. Lydsporet vil bli transkribert og slettet i etterkant av intervjuet. Du vil være helt anonymisert og kan til enhver tid trekke deg fra prosjektet uten å måtte oppgi noen grunn for det. All empiri vil bli behandlet konfidensielt. I forkant av intervjuet vil du få tilsendt en intervjuguide.

DET ER FRIVILLIG Å DELTA!

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

PERSONVERN

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Disse opplysningene er det jeg og mine veiledere ved Dronning Mauds Minnes Høgskole, Kathrine Rønning Tvinnereim og Camilla Kalvatn Egset, som vil ha tilgang til.

Prosjektet skal etter planen avskuttes 06.05.20. Alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanningen har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

ANSVARLIG FOR PROSJEKTET

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

DINE RETTIGHETER

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

ANSVARLIG FOR PROSJEKTET

DRONNING MAUDS MINNE HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING
ER ANSVARLIG FOR PROSJEKTET.

KONTAKT

Har du spørsmål om bachelorprosjektet eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter ta kontakt med:

Mine veileder:

Kathrine Rønning Tvinnereim: Krt@dmmh.no

Camilla Kalvatn Egset: Cke@dmmh.no

Linda Sleire Opdal

Epost: Lindasleireopdal@gmail.com

Mobil: 41649219

Dronning Mauds Minne Høgskole verneombud: Hans Christian Ristad,

Med vennlig hilsen

Linda Sleire Opdal

Prosjektansvarlig (Veilder)

Student

Samtykkeerklæring

Samtykke kan innhentes skriftlig (herunder elektronisk) eller muntlig. NB! Studenten må kunne dokumentere for veileder at du har gitt informasjon og innhentet samtykke fra de du registrerer opplysninger om. Vi anbefaler skriftlig informasjon og skriftlig samtykke som en hovedregel.

Hvis foreldre/verge samtykker på vegne av barn eller andre uten samtykkekompetanse, må du innhente tillatelse fra foreldene.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *arbeid med barn som bekymrer*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i *intervju*.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 06.05.20

(Signert av prosjektdeltaker, dato)